

Sygn. akt IV U 97/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2017r.

Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia Sądu Rejonowego Michał Dudzic**

Protokolant: sekr. sąd. Agnieszka Podkowa

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2017r. w Tarnobrzegu

odwołania G. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 16 lutego 2017r. Nr (...) - (...)

w sprawie z wniosku G. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o prawo do zasiłku chorobowego i zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwalnia G. G.

od obowiązku zwrotu odsetek ustawowych za opóźnienie w kwocie 210,62zł /dwieście dziesięć złotych sześćdziesiąt dwa grosze/,

II. w pozostałej części odwołanie oddala

Sędzia:

Sygn. akt IV U 97/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 lutego 2017r. znak (...) - (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. działając na podstawie przepisów art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art.

1,7 i 13ust. 1 pkt 5 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa odmówił wnioskodawcy G. G. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 27 czerwca 2016r do 21 grudnia 2016r. a nadto zobowiązał wnioskodawcę do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 8.699,96 zł .

W uzasadnieniu wskazano, że wnioskodawca posiadał tytuł do ubezpieczenia chorobowego z racji zatrudnienia i po jego ustaniu przedłożył zaświadczenie lekarskie wskazujące na czasową niezdolność do pracy oraz w celu ustalenia uprawnień wypełnił formularz ZUS Z-10 w którego treści nie podał informacji o posiadaniu gospodarstwa rolnego i podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników. W dwu kolejnych pismach KRUS poinformował, że objął wnioskodawcę ubezpieczeniem społecznym rolników za okres

od dnia następnego po ustaniu zatrudnienia do dnia poprzedzającego powstanie niezdolności do pracy oraz na cały okres tej niezdolności. W związku z powyższym uzasadniona stała się ocena, że wnioskodawcy nie przysługiwał zasiłek chorobowy po ustaniu zatrudnienia z ZUS

a zasiłek wypłacony jest świadczeniem nienależnie pobranym. Zaskarżoną decyzją z dnia 16 lutego 2017r odmówiono wnioskodawcy prawa do zasiłku za okres niezdolności do pracy i zobowiązano do zwrotu zasiłku nienależnie pobranego wraz z odsetkami za zwłokę.

Wnioskodawca G. G. złożył odwołanie od tej decyzji. Wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez zwolnienie go z obowiązku zwrotu pobranego świadczenia wraz z odsetkami.

Uzasadniając odwołanie wskazał, że otrzymany formularz ZUS Z-10 był dla niego niezrozumiały, nie miał świadomości, że posiadanie gruntów rolnych ma znaczenie w sytuacji gdy nie jest on żonaty.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedzi na odwołanie podtrzymał stanowisko w sprawie wnosząc o jego oddalenie. Wskazał na przytoczoną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji argumentację i zaznaczył, że do wypłaty zasiłku chorobowego doszło na skutek wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenie przez wnioskodawcę, który nie wypełnił formularza w sposób poprawny i odpowiadający rzeczywistej jego sytuacji.

W toku rozprawy w dniu 17 maja 2017r. odwołujący się wnioskodawca powtórzył argumentację z odwołania, przyznał, że jest właścicielem gospodarstwa rolnego od 2007r., prowadzi je a oprócz tego podejmuje zatrudnienie na umowę o pracę. Formularz, który otrzymał do wypełnienia był dla niego niezrozumiały i w konsekwencji wypełnił go błędnie.

Sąd ustalił, co następuje:

G. G. podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w (...) spółce z o.o. które ustało z dniem 23 czerwca 2016r. (akta zasiłkowe).

Na okres od 27 czerwca do 21 grudnia 2016r przedstawił szereg zaświadczeń potwierdzających jego niezdolność do pracy a w dniu 27 czerwca 2016r przedłożył do ZUS formularz ZUS Z-10 w którego treści zawarł informację o nieposiadaniu gospodarstwa rolnego – rubrykę nr 5 „Kontynuuję, podjąłem również inną działalność zarobkową a). prowadzę gospodarstwo rolne” – zakreślił odpowiedź NIE. W rubryce 5b). „podlegam ubezpieczeniu społecznemu rolników” również zakreślił odpowiedź NIE. W treści formularza zawarte jest pouczenie, iż zasiłek chorobowy za okres po ustaniu tytułu do ubezpieczenia chorobowego nie przysługuje m.in. osobie, która podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu rolników a jeżeli osoba pobierająca zasiłek nie poinformuje o okolicznościach mających wpływ na prawo do tego świadczenia, świadczenie takie zostanie uznane za nienależnie pobrane i będzie podlegało zwrotowi wraz z odsetkami (formularz w aktach zasiłkowych).

Wnioskodawca przedłożył do ZUS szereg zaświadczeń lekarskich potwierdzających czasową niezdolność do pracy i uzyskał przyznanie prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia za okres od 27 czerwca do 21 grudnia 2016r. Decyzją z 31 stycznia 2017r. G. G. objęty został ubezpieczeniem społecznym rolników na okres od 24 do 26 czerwca 2016r (okres pomiędzy ustaniem zatrudnienia a powstaniem niezdolności do pracy) a kolejną decyzją także na okres niezdolności do pracy tj. od 27 czerwca do 21 grudnia 2016r. (akta zasiłkowe).

Zaskarżoną decyzją z dnia 16 lutego 2017r ZUS odmówił G. G. prawa do zasiłku chorobowego za okres 27 czerwca – 21 grudnia 2016r i zobowiązał go do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za okres od 27 czerwca do 21 grudnia 2016r.

w kwocie 8.489,34 zł oraz ustawowych odsetek za opóźnienie w wysokości 210,62 zł.

ZUS argumentował, że wnioskodawca prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni przekraczającej 1ha przeliczeniowy o czym wymaganej informacji nie podał w wypełnianym przez siebie formularzu ZUS Z-10 a pomiędzy ustaniem zatrudnienia i powstaniem niezdolności do pracy wystąpiła przerwa zatem wnioskodawca nie miał prawa do

przyznania mu prawa do zasiłku chorobowego a wypłacone w oparciu o błędną decyzję kwoty podlegają zwrotowi jako świadczenie nienależnie pobrane wraz z odsetkami (decyzja w aktach zasiłkowych).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy jest zasadne w zakresie odsetek za opóźnienie i podlega uwzględnieniu jedynie w tym zakresie (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.).

Na wstępie podkreślenia wymaga fakt, iż spór pomiędzy stronami nie odnosił się do stanu faktycznego sprawy a raczej do oceny czy stanowi on przesłankę dla oceny, iż świadczenia wypłacone wnioskodawcy są nienależne i jako takie podlegają zwrotowi.

Art. 13. 1. Zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy:

- 1) ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 2) kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby;
- 3) nie nabyła prawa do zasiłku w czasie ubezpieczenia, w przypadkach określonych w art. 4 ust. 1;
- 4) jest uprawniona do zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego;

5) podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu rolników określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

2. Zasiłek chorobowy nie przysługuje za okres niezdolności do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli ubezpieczenie to ustało po wyczerpaniu prawa do zasiłku chorobowego.

Wnioskodawca w swym odwołaniu przyznając okoliczności powzięcia przez ZUS wiadomości o niepodleganiu przez niego ubezpieczeniu społecznemu rolników – błędne wypełnienie formularza Z-10 powoływał się na problem z poprawnym zrozumieniem treści formularza, na powiązanie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników czy prowadzenia gospodarstwa rolnego z posiadaniem małżonka podczas, gdy wnioskodawca nie jest osobą żoną. W przekonaniu Sądu przedstawiona argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie. Wbrew opinii wnioskodawcy formularz Z-10 w zakresie wiadomości o posiadaniu gospodarstwa rolnego jest czytelny i zrozumiały, aby przekazać wiadomość o posiadaniu gospodarstwa rolnego należy zakreślić krzyżyk w miejscu do tego przeznaczonym a konieczność jego zakreślenia nie jest – przeciwnie do spostrzeżeń wnioskodawcy – uzależniona od posiadania współmałżonka. Nadto jak wynika z oświadczenia wnioskodawcy złożonego podczas rozprawy 17 maja 2017r jest on właścicielem gospodarstwa rolnego od wielu lat, prowadzi je i jedynie dodatkowo, okresowo podejmuje zatrudnienie na podstawie umów o pracę. W tej sytuacji fakt posiadania gospodarstwa rolnego musiał być dla niego oczywisty a podanie informacji o braku gospodarstwa nie jest niczym usprawiedliwione i nie znajduje wytłumaczenia.

Zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 84 ust. 2 u.s.u.s., za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważane są:

- 1) świadczenia, które zostały wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących:
 - a) ustanie prawa do świadczeń,

b) wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części,

jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie: ¹⁾nieprawdziwych zeznań lub ²⁾falszywych dokumentów albo ³⁾**w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.**

Prawo ubezpieczeń społecznych nie wykształciło własnej definicji winy. Przyjmuje się, że świadomym wprowadzeniem w błąd jest umyślne działanie świadczeniobiorcy, które ma postać zamiaru bezpośredniego lub zamiaru ewentualnego. W rozumieniu art. 84 ust. 2 pkt 2 u.s.u.s. (podobnie jak w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 2 u.e.r.f.) "błąd stanowi następstwo świadomego działania pobierającego świadczenie, determinowanego wolą wywołania przekonania po stronie organu, iż zostały spełnione warunki nabycia prawa do świadczenia lub świadczenia o określonej wysokości" .

Swoistym przypadkiem świadomego wprowadzenia organu rentowego w błąd jest tzw. przemilczenie (Lucyna Ramlo – Komentarz do art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać należy,

iż wnioskodawca błędnie wypełniając formularz Z-10 wprowadził w błąd organ decydujący

o jego prawie do zasiłku chorobowego i w ten sposób uzyskał wypłatę świadczenia. W tym miejscu zwrócić jeszcze należy uwagę na fakt, że wnioskodawca jest osobą stosunkowo młodą – ma 29 lat, komunikuje się w sposób bezproblemowy a formularz zawierał pouczenie o obowiązku wskazania podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i skutkach podania błędnych informacji lub ich zatajenia. Dostrzec także należy, iż wnioskodawca zeznając przed Sądem nie przedstawił żadnej innej przekonującej argumentacji co do przyczyn podania błędnych informacji. W orzecznictwie sądowym, dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, ugruntowany jest pogląd o możliwości domagania się przez organ rentowy zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę. W rozpoznawanym przypadku

w przekonaniu organu rentowego, które Sąd podziela wnioskodawca podjął decyzję

o zatajeniu informacji o posiadaniu gospodarstwa rolnego, brak jest wykazania innej motywacji działania wnioskodawcy co nie pozwala na dokonanie odmiennej oceny co do przyczyn tego działania, odwołanie jest zatem w części odnoszącej się do obowiązku zwrotu kwoty pobranego zasiłku niezasadne.

Artykuł 66 ust. 2 ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 u.s.u.s. Nie wyłącza więc stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 u.s.u.s., do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. (LEX nr 1409291 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 3 grudnia 2013 r. III AUa 785/07)

Okoliczność, iż problematyka zwrotu pobranych nienależnie świadczeń z ubezpieczeń społecznych jest regulowana przepisami prawa ubezpieczeń społecznych sprawia, że w tym zakresie nie stosuje się przepisów kodeksu cywilnego dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 lutego 2014 r., III AUa 289/13; wyrok SN z dnia 3 lutego 2010 r., I UK 210/09) w związku z czym Sąd nie rozważał zasadności odwołania w kontekście przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu wnioskodawcy.

Odrębnej analizy wymaga żądanie organu rentowego zwrotu nienależnie pobranego świadczenia na które składają się kwoty świadczenia wypłaconego oraz odsetek za zwłokę. Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonej decyzji obok kwot nienależnie wypłaconego zasiłku chorobowego ZUS naliczył także kwotę odsetek za opóźnienie w wysokości 210,62 zł nie wskazując za jaki okres odsetki te naliczono, jednak jak wynika z treści decyzji są one naliczone do daty decyzji i będą naliczane za dni następne. W ocenie Sądu żądanie zapłaty odsetek nie jest zasadne. Dla stwierdzenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia konieczne jest wydanie decyzji przez organ rentowy, od decyzji tej przysługują określone przepisami możliwości odwoławcze, analogicznie traktować należy także żądanie zapłaty odsetek na rzecz organu rentowego, aby roszczenie to powstało koniecznym jest wydanie przez organ decyzji w tym zakresie. W rozpoznawanej sprawie decyzji takiej brak

a odsetki naliczono prawdopodobnie (bo nie wynika to wprost z treści decyzji) od dat wypłaty poszczególnych transzy zasiłku chorobowego. Praktyka ta nie jest poprawna. Zwrócić w tym miejscu uwagę należy na orzecznictwo sądowe w tym zakresie:

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 listopada 2013 r. III AUa 198/13:

Skoro wydanie decyzji administracyjnej jest konieczne w celu stwierdzenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, nie można mówić o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem decyzji. Konsekwencją powyższego jest zatem uznanie, że nie ma podstaw do żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależne. LEX nr 1400345

Odsetki przysługują w wysokości określonej przepisami kodeksu cywilnego.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 września 2015 III AUa 2194/14:

Świadczenia w myśl art. 84 u.s.u.s. i art. 138 u.e.r.f.u.s., uważane za nienależne, podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Zatem organ rentowy powinien naliczać odsetki ustawowe od nienależnie pobranego świadczenia

od dnia doręczenia osobie zobowiązanej decyzji obligującej do zwrotu takiego świadczenia, gdyż dopiero od tej daty osoba taka pozostaje w zwłoce ze spełnieniem świadczenia. LEX

nr (...)

Kierując się powyższym Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w zakresie obowiązku zapłaty odsetek za zwłokę i zwolnił wnioskodawcę z tego obowiązku a w pozostałym zakresie odwołanie oddalił do czego podstawę prawną stanowił przepis art. 477¹⁴ §2 k.p.c.

Sędzia: